

Vestby kommune

post@vestby.kommune.no

Oslo, 18. juni 2021

Dette brevet sendes på vegne av DNT Oslo og Omegn, Naturvernforbundet Oslo og Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus og Skogselskapet Oslo og Akershus.

Uttalelse til

Planprogram – kommunedelplan for naturmangfold 2021-2033, Vestby kommune

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Akershus er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner i Akershus, og har som hovedformål å ivareta naturmangfoldet og friluftslivet i området. En styrking av kommunens kompetansenivå på naturmangfold og truslene knyttet til dette vil, i tillegg til å forbedre forståelsen for økologiske sammenhenger, kunne forenkle kommunikasjonen mellom kommunen og berørte interessenter. Dette er noe vi til stadighet etterlyser, så vi håper og tror at denne planen vil være med på å forenkle og tydeliggjøre saksbehandling som berører naturmangfold i framtiden. Planprogrammet fremstår som et godt utgangspunkt for å implementere bevaring av biologisk mangfold i Vestby kommunes forvaltning.

Under følger våre kommentarer til planprogrammet.

Generelle kommentarer

Klimakrisen og naturkrisen må løses sammen, ikke på bekostning av hverandre

Vi trenger all natur vi har, både av hensyn til klimaet, naturen og oss selv. Derfor må vi satse på vinn-vinn-løsningene som er bra både for klima og natur.

Belyse hvordan øremerkede midler forblir øremerkede til sitt formål

At Vestby kommune har et eget fond på 21 millioner etter skogvern øremerket naturforvaltning, friluftsliv og folkehelse er strålende. Vi er imidlertid bekymret for at disse midlene kan forsvinne i andre viktige kommunale prosjekter.

Vi ber kommunen belyse hvordan det skal sikres at midlene kun brukes til formålet.

Helhetlig forvaltning i kommunen og i regionen

Kommunenes arealplanlegging er den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturmangfoldet. Kommuneplanens arealdel er kommunenes viktigste verktøy for styring av arealbruken og avveining av bærekraftig bruk og bevaring. Kommunen er sikkert kjent med veiledningene^{1 2 3} til Miljødirektoratet angående naturmangfold, og vi håper kommunen ser nøye på disse.

Prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette betyr at myndigheten skal legge vekt på prinsippene både i saksforberedelsen og i den konkrete avveiningen. Hvilken vekt prinsippene blir tillagt, avhenger av naturmangfoldet og i hvilket omfang det vil bli berørt, veid opp mot andre samfunnshensyn i saken.

Prinsippene om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), samlet belastning (§ 10) og føre var-prinsippet (§ 9) er spesielt viktige. Det kan ofte være uenighet om hva som f.eks. er godt kunnskapsgrunnlag eller hva som er vesentlig skade og medfører bruk av føre var-prinsippet. Det er derfor viktig at kommunen har god kunnskap om bruk av disse prinsippene.

Kommunedelplanen må derfor belyse hvordan kommunen skal:

- Sørge for at naturmangfoldlovens prinsipper alltid legges til grunn og at kommunens saksbehandlere har kompetanse om disse.
- Sørge for at arealbruken blir avklart gjennom planer, og at dispensasjonspraksis er i tråd med statlige føringer
- Samle inngrep framfor å bygge ned bit for bit
- Avklare rammer for utbygging, for eksempel grad av utnyttning, tilpasning til landskap, bevaring av terreng og vegetasjon
- Prioritere fortetting framfor å ta i bruk nye arealer, samtidig som hensyn til strandsonen ivaretas

Naturmangfoldet ser ingen kommune- eller fylkesgrenser. Det vil derfor være fordelaktig med samarbeid kommunene imellom. På denne måten kan god samordning på tvers av kommunegrensene oppnås. Se også punktet «Skogbruk og natur i skog» lenger ned i dokumentet.

Kommunedelplanen må derfor belyse hvordan kommunen skal oppnå samarbeid med de andre kommunene i Follo når det gjelder naturmangfold.

Prosess vs. resultat

FNF Akershus opplever at mange kommuner lager gode planer for ivaretagelse av naturmangfold, miljø og friluftsliv. Vi ser imidlertid at resultatene ofte uteblir fordi planene ikke følges opp. For eksempel ser vi at kantsoner graves opp eller fjernes uten følger for utbygger, selv om det står i arealdelens bestemmelser at dette ikke skal skje. Kommuner følger heller ikke selv sine egne planer, eller følger ikke opp egne tidligere prosjekter. I Vestby kan dette problemet illustreres ved salamanderdammene i kommunen. Et eksempel er salamanderdammen ved næringsparken Øst som

¹ [Kartlegging lokalt, veileder Miljødirektoratet](#)

² [Naturmangfold i planlegging, veileder Miljødirektoratet](#)

³ [Veileder for naturmangfoldloven kap II, 2016](#)

er flyttet for å bevare amfibiepopulasjonene. Flytteprosessen tok 3 år og har blitt en suksesshistorie. Dammen regnes nå som en av 10 viktigste amfibiedammer i Norge, med alle 5 arter representert. Nå trues denne salamanderpopulasjonen igjen av at kommunen selv planlegger utbygging i området og ny flytting til et altfor begrenset område. Manglende oppfølging av dammen på Ødemørk er et annet eksempel.

I rapporten «Effektivisering av kommunal planlegging»⁴ oppgis bl.a. administrativ oppfølging, ansvars plassering, økonomisk realisme og oppdaterte planer som viktig for planers gjennomføring.

Kommunedelplanen må derfor belyse hvordan kommunen skal sørge for at kommunedelplanen gir de resultatene som er forespeilet i planen.

Informasjon om og kommunikasjon rundt naturmangfold

God tilgang til informasjon om naturmangfold gjør det mulig for innbyggerne å engasjere seg for å bidra til ivaretagelse av biologisk mangfold. Ved et søk på «biologisk mangfold» eller «naturmangfold» på kommunens hjemmesider får vi få relevante treff.

Det er derfor kjempebra at kommunen har et punkt i planprogrammet kalt Kunnskapsformidling og holdningsskapende arbeid. **Vi foreslår å inkludere følgende:**

- Opprettelse av en informasjonsside på kommunens nettsider om naturmangfoldet i Vestby. Denne bør minimum inneholde:
 - Hva finnes av naturmangfold i kommunen
 - Hvordan jobber Vestby kommune med å ta vare på naturmangfold
 - Hvilke ansatte i kommunen jobber med hvilke tema innenfor naturmangfold, og hvordan kan disse kontaktes
- Undersøke mulige informasjonsrutiner
F.eks. at grunneiere får tilsendt informasjon om kartlagte verdifulle naturområder og får råd om hensyn og behov for evt. skjøtsel

Forslag til mulighetsområder å inkludere i planprogrammet

Vestby har områder som kan egne seg ekstra godt til satsinger på naturmangfold.

Ødemørk

Ødemørk i Mossemarka inneholder både naturreservat, Ødemørkstua og skiløyper og turstier i alle retninger. Her er det potensial for å utnytte området til flere formål – vern, læring og rekreasjon. Kommunen kan ha som mål å belyse hvordan de skal få til en god balanse mellom vern og bruk av et naturområde. Innmarka bør holdes i hevd ved å bruke beitedyr som spælsau og geit, som også kan gi gode muligheter for nærkontakt mellom barn og dyr.

Tørfest

Tørfest inneholder mye kulturhistorie, spennende geologi og en rik flora og fauna. Her er det også

⁴ [Effektivisering av kommunal planlegging](#), Asplan Viak for KS, 2017

potensial for å utnytte området kvaliteter til flere formål – vern, læring og rekreasjon. Flere frivillige organisasjoner er interessert i å bidra.

Vi ber kommunen vurdere inkludering av mulighetsstudier på disse områdene i kommunedelplanen om naturmangfold.

Kommentarer til kap. 3 Utviklingstrekk og utfordringer

Verktøyet Naturkampen gir landets 356 kommuner poeng basert på hvilke valg de har tatt innenfor ti utvalgte temaer som påvirker naturen⁵. Vestby kommunes totalscore er midt på treet⁶ med potensial for forbedring. Vestby scorer særlig dårlig på dispensasjoner gitt for bygging i strandsonen, bygging i landbruks-, natur- og friluftsområder og mål om arealnøytralitet. Driftsutgifter til kompetanse på natur kunne også vært bedre.

FNF Akershus synes planprogrammet inneholder mange relevante tema som skal belyses i kommunedelplanen og at disse har gode beskrivelser.

Kunnskapsgrunnlag og kartlegging

FNF Akershus er veldig fornøyd med at kommunen ønsker å få oversikt over kunnskapsstatus og tette kunnskapshull.

Biofokus har nylig levert en rapport over **kartleggingsstatus** i Akershus-kommunene på vegne av Viken fylkeskommune⁷. Vestby kommune anbefales å kartlegge dammer, ravedaler, store gamle trær og blandingsskoger. Videre er det flere nye kartlegginger som ikke er lagt inn i forvaltningsdatabasene.

Statsforvalteren i Oslo og Viken ga hver kommune i Oslo og Akershus **ansvarsarter**⁸ for noen få år tilbake. Dette er truede arter hvor kommunen har en viktig andel av den norske forekomsten og dermed et ekstra ansvar for å bevare nettopp disse. I Vestby er det fem slike arter, f.eks. planten froskebitt, åkerrikse og storsalamander. Ikke alle forekomstene av ansvarsartene er kartlagt. Kommunen må derfor være ekstra oppmerksom dersom en utbygging berører viktige områder der informasjon mangler.

Vi ber kommunen inkludere følgende i kommunedelplanen:

- Alle plan- og utbyggingsprosjekter må ha naturmangfoldutredning, aller helst med feltarbeid. Det må ikke bygges der hvor naturkartlegging ikke er gjort skikkelig.
- Kommunen må sørge for at kommunens naturdata med tilhørende kartverk regelmessig revideres og sendes til Statsforvalteren for oppdatering av Miljødirektoratets Naturbase.
- Dam- og tjernkartlegging bør omfatte kartlegging av naturkvaliteter knyttet til dammene generelt, og bør for å kunne vurdere verdien av områdene også omfatte kartlegging av amfibier, vanninsekter og vannplanter.

⁵ [Naturkampen](#), Sabima

⁶ [Naturkampen score for Vestby kommune](#)

⁷ [Kartleggingsstatus 2020 for viktige naturtyper i Akershuskommunene](#), Biofokus 2021

⁸ [Truede ansvarsarter i Oslo og Akershus](#), Biofokus 2018

- Sørge for overlevelse av ansvarsartene til kommunen, ved å kartlegge og ta ekstra vare på disse.

Vannmiljø

Det er veldig positivt at kommunen og vannområdet MORSA vil utarbeide en helhetlig plan for å kartlegge og forbedre vannmiljøet i Hølenvassdraget.

Vi vil trekke fram flere av de viktigste vannene og elvene i Vestby som vi ber kommunen sette ekstra søkelys på:

- Solbergelva, grenseelva mellom Vestby og Frogn: kulturopplevelser, rødlistede arter og spennende fosser.
- Emmerstadbekken/Mølabekken: ørretbekk, kulturminner rett ved Søndre Follo kloakkrenseanlegg
- Stavnesbekken med utløp i Son: ørretbekk med nedre del gjennom golfbane. Bekken har også den sterkt truede arten humlevikler.
- Hogstvedtbekken/Fallentinbekken/Grønlundbekken til Såna: forurensning og fremmedarter som kjempebjørnekjeks og kjempespringfrø
- Kjennstjernet: saltavrenning fra Osloveien og E6 og avrenning fra industriområde og jordbruk.
- Kambobekken: sjøørret, bekkeørret og fossefall
- Muggestabekken: sjøørret
- Sidebekk til Såna med Froskebitt-lokalitet (ansvarsart), kritisk truet i Norge (kun 2 lokaliteter i Norge).
- Vestby har et spesielt ansvar knyttet til amfibiedammer: Få andre kommuner har så mange dammer med stor og liten salamander. Nær Vestby næringspark ligger erstatningsdammen til den nå fjernede Todammen. Denne er betegnet som en av Norges 10 viktigste amfibielokaliteter med alle 5 artene til stede.

Skogbruk og natur i skog

Skogen i Norge er full av liv. Nesten 60% av alle norske arter lever i skog⁹. Dessverre er skog det økosystemet som kommer dårligst ut i vurderingen av hvordan det står til i naturen vår¹⁰. I Norsk Rødliste for arter 2015¹¹ slås det fast at om lag 50% av de utrydningstruede artene i Norge lever i skog, hvor skogbruk truer 85% av de mest truede artene.

En stor del av Vestby kommune er skog, og vi er veldig glade for at skogbruk er et eget punkt under temaet «Bærekraftig bruk». **Vi mener imidlertid at skogbruk og natur i skog bør være med i flere deler av kommunedelplanen**, f.eks. under «Arealforvaltning og byplanlegging», «Kunnskapsgrunnlag», «Samlet belastning» og i planprosessens kartlegginger.

⁹ [Miljøstatus skog](#)

¹⁰ [Naturindeks skog](#)

¹¹ [Norsk Rødliste, 2015](#)

Vi oppfordrer kommunen til å bidra med relevant kunnskapsformidling om hvordan det skal drives et skogbruk som ivaretar både skogproduksjonen, naturmangfoldet og opplevelsesverdien. F.eks. bør skogeiere informeres om å vurdere lukkede hogster der dette er aktuelt. Søk på kommunens nettsider rundt dette ga lite svar, og Follo landbrukskontors nettsider manglet også informasjon om hvordan kommunen(e) arbeider med natur i skogbruket¹²

Vi ber kommunedelplanen belyse hvordan kommunen kan oppnå relevant kunnskapsformidling og hvordan Follo-kommunene kan samarbeide for å sikre bærekraftig skogforvaltning i Follo.

Forslag til ekstra temaer

Vi mener følgende tema bør inkluderes i planprogrammet og belyses i kommunedelplanen:

- **Fugl generelt, i tillegg til sjøfugl.** Det er veldig bra at det settes fokus på sjøfugl. I en fersk global studie angående sjøfugl anbefaler forskerne å opprette romslige, marine verneområder for å bedre mattilgangen og dempe menneskers fotavtrykk¹³. Det finnes mange andre fuglearter i tillegg til sjøfuglene i Vestby, f.eks. gråhegre, ravn, fossefall, trane, fiskeørn og musvåk. Det må belyses hvilke forvaltningstiltak som gir også disse fugleartene bedre forutsetninger.
- **Dammer og tjern.** Det framgår i for liten grad at dammer og tjern utgjør viktige miljøer for mange organismegrupper, inkl. fugler, insekter, vannplanter og flaggermus. Innenfor nevnte organismegrupper er det registrert flere rødlistearter i kommunen. Det er også veldig mange salamanderlokaliteter. Det må belyses hvordan de artsrike dammene skal ivaretas.
- **Insekter.** Sprøytemidler og andre giftstoffer, fremmede arter og klimaendringer påvirker insekter negativt, men tap av levesteder, hovedsakelig kulturlandskap, regnes for å være hovedårsaken til nedgangen i antall og mangfold av pollinerende insekter¹⁴. Mange insektarter er også avhengige av spesielle strukturer eller habitater hvor de legger sine egg eller bygger bol. Steinrøyser, råtnende trær og tørre sandbakker er viktige landskapselementer for mange, og disse blir det også stadig færre av. Eksempler på tiltak er brede og frodige kantsoner, spesielle tider for slått, skape og beholde artsrike veikanter o.l.
- **Skytebaner.** Avrenning fra skytebaner kan påvirke vannkjemien i grunnvann og innsjøer som ligger nær skytebanen. Det er generelt metallene bly (Pb), kobber (Cu), sink (Zn) og antimon (Sb) som kan opptre i forhøyede konsentrasjoner. Leirduer kan også inneholde polysykliske aromatiske hydrokarboner (PAH). Vi oppfordrer kommunen til å kartlegge alle skytebanene i området, og gjøre målinger av avrenningsvannet.
- **Plastforsøpling.** Det trengs jevnlig rydding av kysten av hensyn til dyrelivet og friluftslivet, for å redusere graden av plast i sjøen, og forhindre at plasten på strendene males opp til mikroplast. Plastmaling som brukes i veimerking males også opp til mikroplast. Hvem ansvarliggjøres for dette?

¹² <https://www.follolandbruk.no/natur-og-vilt/natur/>

¹³ [Forskere anbefaler bedre vern forsøfuglene](#) fra Forskning.no, basert på artikkel fra Science 2021

¹⁴ [Mange pollinerende insekter på Raudlista](#), Artsdatabanken

Kommentarer til kap. 4. Medvirkning

FNF Akershus synes kommunen skisserer opp en god medvirkningsprosess i planprogrammet.

Vi vil minne om kunnskapen som finnes i frivillige organisasjoner lokalt og regionalt, og viktigheten av å involvere disse i videre planprosess. Verdifull lokalkunnskap må fanges opp og aller helst bør kunnskapen diskuteres over kart i løpet av planprosessen. Det kan f.eks. arrangeres et seminar/webinar om naturverdiene i kommunen som del av medvirkningsprosessen.

Det er også lurt å unngå en «vi og dere»-tilnærming, men heller utnytte hverandres kunnskap gjennom samarbeid.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Akershus

Maria Rundhaugen Tesaker
Koordinator
FNF Akershus

